

ดอกไม้ใบอรรณคดีไทย ๑๑

โดย บัณฑลอบ ๕๗ ๒๗

๕๓ เต็ง

“เต็งแต้วแก้วกาหลง บานบุษบงส่งกลิ่นอาย
หอมอยู่ไม่รู้หาย คล้ายกลิ่นผ้าเจ้าตราตรู”

วรรณคดี : กาพย์เห่เรือ บทชมไม้

พระนิพนธ์ : เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ไชยเชษฐาสุริยวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง)

ต้นไม้เต็ง *Shorea obtusa*

อยู่วงศ์ *Dipterocarpaceae*

ไม้ประจำ จังหวัด อุตรดิตถ์

ไม้แก่นดี มีคุณค่า สมุนไพร

ชื่อพื้นเมือง จิก, ประจืด และเต็งขาว

บางแห่งกล่าว เหนือ และลำไ้

บ้างแซ่ดก แล่นย กะเหรี่ยงใช้

ต้นไม้ใหญ่ ใบสีเขียว ก่อทรงพุ่ม

ดอกเล็กเล็ก รวมเป็นช่อ ที่ปลายกิ่ง

ดอกขาวจริง กลีบเกสรซ้อน กิ่งหักดู

ใช้ประโยชน์ เฝ้ายา ไทย ใส่ใจดู

ห้ามโลหิต ปิดเลือดอยู่ แผลพุพอง

มีน้ำฝาด *Pyrogallol* สมานแผล

แก้กระษัย ได้ดีแท้ แก้พิษหนอง

ช่วยปิดธาตุ จัดเลือดลม พิษในท้อง

แผลพุพอง ของเด็กน้อย น้ำเหลืองดี

ไม้เนื้อแข็ง แกร่งจริง สักก่อสร้าง

เฟอร์นิเจอร์ หลากอย่าง ช่างสลักดี

ไม้เมืองไทย ใช้ทนทาน ได้นานปี

เป็นไม้ดี มีคุณค่า คู่บ้านไพร

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

ชื่อ ไม่เต็มคันทูอยู่แต่เด็ก
พ่อทำโรงเลื่อยเมื่อฉันเล็ก ได้ยินบ่อย
ไม่เห็นอึ้งจากหั่นคาล่องน้ำออย
จากปากน้ำโพค่อยค่อยถึงสุพรรณ

ชุดชั้นใหญ่ไม่แกร่งจึง ได้ตัด
เขาเครื่องครัดตามกฎหมายยึด ไว้มัน
มาฉันมีอะไร ไว้คุ้มกัน
ป่าทั้งป่าจึงสะบัดด้วยมือคน

ไม้ใหญ่ไม้เล็ก ไม้เตียนน้อย
ก็พาอพลอยถูกย่ำยี่จนปีบ
โกล้งจี่ร่อนรานแล้งแห้งเกินทน
คิดแล้วหม่นมัวในหัวใจเรา

มาช่วยปลูกเต็งไว้ในดงจิต
ให้แข็งแกร่ง ในความคิดเหมือนนกเงือก
ขอมีเต็งแผ่เย็นเป็นร่มเงา
อีกนานนายอยู่คู่ป่าไทย

ชูลีรัตน์ ๑๖๑๓

ไม่เต็งรัง ไม่เด่นดัง โตเด่นดี
เป็น ไม่มีคนไข้ไปทั่วแคว้น
สร้างบ้านได้ทนทานทั่วดินแดน
ทั่วแคว้นแดนไทยไข้ไม่เต็งนี้

ต้นเต็งดีมีหลายชื่อตามภูมิภาค แะลึกจากภาคเหนืออีสานนี้
ประจืดลำ ไนแล่นยวมรณะเหี่ยวดี อีกเป็นไม้ที่ประจำจังหวัดอุดร

ใบเป็นแบบใบเตยแฉะรีงกลับ รูปไข่กลับใบหนา ไม่มีหนอน
อีกใบแก่จะเกลี้ยงเป็นมันกอน เนื้อใบอ่อนเป็นสีน้ำตาลแดง

ดอกรวมกันเป็นช่อช่อตา ก้านช่อดอกหนามิชนุ่มไม่แข็ง
กลีบดอกหักกลีบเว้าเหมือนกังหันแรง ผลมีปีกแบ่งสามปีกยาวสองปีกสั้น

ไม้แฉะเปลือกให้น้ำฝาดสมานแผล รากช่อยแก้ท้องร่วงแก้บิด ไม่ติดฟัน
แก้ฝีในท้องสมานแผลพุพองพลัน เนื้อไม้เนื้อนิ่มมากสร้างดี

อันไม้เต็งแฉะจริงยิ่งสมียกอน หากให้ย่อนอดีตไปจากสมัยนี้
ไม้เต็งนั้นสรรสร้างพื้นบ้านที่ ทนหลายปีไม่มีเทียบเปรียบได้เลย

อาชนท์ ศรีวิสูตร

ต้นเต็งรัง ไม้ดงหลาย ในอดีต
เหล่าชาวบ้าน นั้นใจซื่อสัตย์ จิตสุจริต
หาได้ง่าย ไม้เต็งรัง ข้างอุดม
คนนิยม ขมิ้นนั้น ร้างบ้านเรือน
คุณภาพเยี่ยม ไปเทียมได้ ไม้ชิ้นนี้
เนื้อไม้ดี มีความแกร่ง แข็งกว่าเพื่อน
ทนทานดี ห่อนพังง่าย ไปตะเคียน
พื้นบ้านเรือน ไม่เสื่อมถัน มันคงดี
ภาคสมัย ได้เปลี่ยน เวียนมาถึง
คร่ำครุฑซัง ใจไม่สู้
มีบ้านไม้ ได้งาม เอยามนี้
คงต้องซัง ไม้ไม่ได้ ไม้แพงจัง

แพงแคไหน ไยทกแห่ง แ่งกันซื่อ

เหตุพลหรือ คือไม่ได้ ตามที่หวัง

แหวนหายาก ลำบากแท้ แม้มีดัง

ยังต้องนั่ง จ้องใจ ได้รักใคร่ครอง

อันคนดี มีค่านัก จักบอกกล่าว

แก่หนุ่มสาว เจ้าเพียรดี มีสมอง

ทำตัวไซร้ ให้มีค่า น่าจับครอง

คงไม่ต้อง หมองเศร้า เราทำเอง

ไม่เต็มใจ ดีที่ได้อะไร ประโยชน์ คนก่อโปรด โอ้ดอยากได้ ใจคร่ำครวญ

อันเปลี่ยนใจ ไม่ ใครสนแล้ว เจ้าคิดเอง มัวคร่ำครวญ เจ็บเหวือนั้น แต่งกันมา

บอกเปลี่ยนใจ นั้นรู้ได้ ทั้งขายหญิง ของดีจริง ดึงแอบอ้าง ข้างแต่งหนา

โดยดัดแปลง แต่งจุดด้อย น้อยราคา งามจริงหนา มาจากใจ ได้จนเสีย

อย่าหวังว่า จะเสริม เพิ่มเติมแต่ง เพื่อเปลี่ยนแปลง แสงเงา จะเศร้าเหวือน

เอาความดี นี้เข้าใส่ ไม่คลุมเครือ ประโยชน์เสีย เหลือล้ำ งามความดี

โกวิท ธีรวิโรจน์

www.phargarden.com

by Sudarat Homhual

ตั้งเป็นไม้สูงใหญ่ให้คนชม มีบางต้นหลายคนโอบยังไม้ใหญ่

ไม้ยืนต้นเนื้อแข็งนิ่มใช้ ทำแผ่นไม้ใช้สร้างบ้านทนทานดี

ใบไม้ตั้งดวยได้ใจเป็นใบเดี่ยว โคนและปลายมนเรียวใบเปลี่ยนสี

เนื้อใบหนาสีน้ำตาลขำกดี เปลือยเป็นสีเขียวอ่อนกว่าวงรอย

ดอกเล็กกลมออกรวมกันเป็นช่อ กลีบดอกหนาอ่อนกันเป็นกังหันใหญ่

ก้านดอกใบใหญ่แกว่งแข่งลมใบ ดอกสีขาวพลับพลาโรยตามกาลเวลา

นอกจากใช้ทำแผ่นไม้ได้สร้างบ้าน ประโยชน์งานด้านอื่นยังมีมหา

ทำเฟอร์นิเจอร์เปลือกและใบใช้ทำยา รากอีกหนายาสมุนไพรใช้ได้ดี

จตุพร สุวรรณปาพกร

ได้ยิน"เสียง"คิดว่าเสียงดังเฉยๆเลย คงจะรบกวนกันทั้งกลุ่มแล้วละหนา
ที่ไหนได้เป็นการบ้านวันนี้น้า เอาละหาว่า"ไม่เสียง"เป็นอันใด

ในสมัยบ้านอยู่ใกล้รถไฟผ่าน อดีตการมีถนนไม่มากหลาย
จะ ไปไหนต้องอาศัยทางรถไฟ ขึ้นต้องเดินนับหมื่นไม่ได้โดยจำหน

ในอดีตหมอนรองรางเป็นหมอนไม้ ที่ทำง่ายและแข็งแรงทนแดดฝน
การรถไฟจึงเลือกใช้ไม้คู่ตันทน รับน้ำหนักและแดดฝนทนเหลือใจ

จะหา ไม้ใด ไหนเทียบไม่เสียง คุณภาพเสียงถูกใช้เป็นหมอนได้
แต่เดี๋ยวนี้หมอนไม้ได้เปลี่ยนไป เพราะ ไม้เสียงหา ไม่ได้ง่ายดังเดิม

อีก ไม่เสียง ไม้ปูพื้น(บ้าน)วิเศษนัก ยิ่งถูกเพิ่มความปลอดภัย
จนขอบปูพื้นเรือนแล้วประดับ ชูกตัวเริ่มนอนเกดอากลิ้งทั้งกายใจ

แต่ก่อนน้ำ ไม่เสียงมาปูพื้น อาละฮั่นเพราะโดนเสียงนทางได้
จำต้องไล่กับให้เรียบลบเสียงหลาย ก่อนจะ ไม้ปูพื้นให้ได้สะดวก

น้ำเสียงตายจนต้องจากบ้านเรือนไม้ ที่เคยได้ใช้อาศัยไว้เสียงหนาม
พรหมลิขิตให้ชีวิตเป็นไปตาม มีต้องถามไยมาอยู่ทางเหนือเลย

อภัยพร แฉ่นองษ์

ไม้เต็งใช้สร้างบ้าน ฝากระดานเรือนหลังใหญ่

ไม้ไผ่อย่างใครใคร ที่เขาใช้ไม้สักทอง

รักพี่มอบให้เจ้า รักกรมเจ้าฤดีหมอง

น้องเอ๋ยใยไม่มอง คนหมายปองมาเนิ่นนาน

บ้านเราเข้าไม้เต็ง อย่างกริ่งเกรงคนเล่าขาน

รักแม่แห่งคราญ โปรดเสนาสน์สมัครใจ

เรือนนี้พิถีพิถันน้อง เป็นเจ้าของอย่างปลั่งใส

มั่งมีขึ้นเมื่อใด จะสร้างใหม่ไม้สักทอง

ดองพร เดชกุณฑทอง

เตียงไม้ต้นใหญ่มีในป่าเตียงร้าง งามละพรั่งครั่งหน้าแสงแดงเหลืองใบ
 หลากโชดหินดินลูกรังที่เกิดไซริ์ แสงไฟไหม้หญ้าระบัดใบทุกกรอบปี

วัดถวายเต็มหญ้าอ่อนสลอนใบ ตุ่มค้อยไปใต้ต้นไม้ประปรายมี
 ให้ร่มเงาพรางแดดที่ร้อนจี๋ หลากชีวิตมีเพิ่มสีสันแห่งพงไพร

คราพลัดอกให้ผลร่วงหล่นปลิว ดูกิ่งหักพลี้อลัดล่องลมไปไหนไหน
 หล่นร่อนไฟฝนชำระงอกใหม่ได้ งามจักรพรรดิไปดำรงพันธุ์

มีสรรพคุณสมุนไพรให้นำใช้ ทั้งเนื้อไม้แข็งเหมาะสร้างบ้านนั้น
 แปรรูปทำเฟอร์นิเจอร์ได้งามครัน โปรดชวยกันรักษาพนาไพร

กุศโล คำเพราะ

ตั้งต้นให้ก่อร่างตั้ง ต้นไม้ดูตรานี้

มีชื่อเรียกมากมาย

แยะ ชื่อ ตั้งขาด ยังอีกหนึ่งใน

แสนย ฝ่าไฟ ประจักษ์มี

ใบเดียวเรียงลำดับ ชื่ออันแกร่ง

น้ำตาฉบับแดง

ดอกรวมเป็นชื่อ ออกก่อกองแสง

รูปกังหันแสง ชื่อมากมาย

ใช้สัณฐานแปล กับน้ำปฐไน

ทำองรงก็ได้ แก่บิดเรื่อรง

แก่นแก่กระษัย พุพองก็หาย

เป็นเอาดีไทรี่ ไม่ตั้งมีคุณ

ศกุนตลา ณ หนองคาย

อยากมีบ้าน หลังใหญ่ ใช่ว่าได้
เพื่อนรักเพลง นิยมใช้เงิน ไม่แข็ง
ใช้ทำฟัน หรือทำฟัน ก็แข็งแรง
ไม่เงินแกร่ง แข็งแรงดี ที่แสนทน

แต่ว่าเป็น ไม่ได้แก้ แผลหรือ
คนเขาดี นำเข้าทุก ทุกแห่งหน
ตั้งมาเลย ดีไหมหนา พากัน
ทุกแห่งหน เขาใช้กัน อย่างนั้นเลย

หลังปลูกบ้าน ผ่านมา ไม่กี่ปี
ไม่แน่นดี มีที่ท่า ไม่อยู่เลย
ฟ้าเพดาน หลังลงมา เจ้าข้าเลย
ปลอกเลย คณานับ แค้นจับใจ

ต้องตัดใจ รื้อบ้าน คณานหาปลอก
เพื่อสะดวก รื้อหลังคา ใส่ฟ้าใหม่
ใช้โครงเหล็ก แทนไม้ ไม่ได้ใจ
ผ่านไปได้ ชุดแสนแข็ง ตั้งมาเลย

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ต้นไม้ใหญ่ตะใคร่เขียวเกี้ยวเงยตึกเกาะ
หนึ่งเลี้ยวเลาะเพาะรอบอ้อมโอบไฉ่
พราดขาวเด่นแซ่หลังขาวพระอินทร์ไซริ
ลมโชยให้แกว่งไหวละล่านตา

ดอกต่างป้าระย้าห้อยอยู่ตามเถา
ช่อกลมเกลือกล้ำชีร่มพรมพรางป่า
กลีบบานกลีบขาวกลางแดงแข่งดาวฟ้า
อร่ามร่าคล้ำมงกุฎพุดกลางไพร

หอมตลบอบอวลชวนหลงใหล
อบอ้อมใบมันฉาวราดมรกตใส
ใบเตยเขียวเรียงคู่ตูลูปรีหรือหัวใจ
แตกต่างกันได้ทั้งสี่ดอกออกมากมาย

ช่อใบแดดร่ำไร ได้ข่มขื่นเงดงามนัก
ได้พมพักรักยังเห็นเด่นเรียงราย
ยางจากต้นคั่นปรงขับปลิวละล่าย
ดูช่อใบยให้ลุ่มนไพรดีมาลีงาม

กุศล คำเพราะ

ด้านตัดขวาง

ด้านผิวหน้าไม้

เดินระเรื่อยเอื้อยอ้อนต่อนพลพคำ แดดทอดลำสี่แดงแสงสี่ลัด
 เฝียงนกกาเอื้อยแฉ้วแฉ้วระเรื่อ ข้างน้ากลัดป่าเขาลำเนาไพร

ไม้ยืนต้นสูงลิ่วใบพลัดหล่น ดอยร่องจนโกรนแห้งแล้งโชน
 ต้นเตี้ยยังยืนยงคงอยู่ไป เมื่อดมพัดใบเปื้อยหนีมีมากมาย

เต็งเป็นไม้สูงใหญ่ให้เงาร่ม แม้นามลุ่มต้นดีมีค่าหลาย
 ปดุงเรื้อนขนบ้านอยู่รู้สบาย งามตลอดลายไม้แข็งแรงทนทาน

อยู่ในป่าไม้ใหญ่ให้ร่มเงา รากลุ่มน้ำคุณอนันต์นั้นกล่าวนาน
 พระแม่เมื่อดมร่องขอพ้อมานาน ขอช่วยถนอมรักษาป่าพงไพร

อัญชลี ณ เฝียงใหม่

